

8.4.2010

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: Lausuntopyyntönnö 9.3.2010, Dnro YM36:00/2007

LAUSUNTO EHDOTUKSESTA UUDEKSI JÄTELAIKSI

SELT ry toteaa tuottajavastuuta käsittelevästä luvusta 6 seuraavaa:

6 luku Tuottajavastuu

Sähkö- ja elektroniikkalaitteita koskevaan tuottajavastuuseen ehdotetaan työryhmän ehdotuksessa huomattavia muutoksia, vaikka käytännössä sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keräys ja hyödyntäminen ovat toimineet Suomessa hyvin ja kustannustehokkaasti verrattuna moneen muuhun EU-maahan. Ongelmaksi on esitetty, että kuluttajilla ei ole riittävästi käytettävissään vastaanotopisteitä, jonne käytöstä poistetut esineet voidaan toimittaa. Kuitenkin Suomessa on jo nykyisen lainsäädännön velvoittamana enemmän sähkö- ja elektroniikkaromun vastaanottopaikkoja suhteessa väkilukuun kuin esimerkiksi Ruotsissa. Suomessa myös kerätään jo nyt enemmän sähkö- ja elektroniikkaromua per asukas kuin nykyllä lainsäädäntö edellyttää.

Valvontaviranomaisten nykyisessä tuottajavastuuta koskevassa sääntelyssä osoittamat puutteet liittyvät lähinnä tiedonantoon, tilastointiin, vastuun kohdistumiseen ja muihin hallinnollisiin epäselvyyksiin. Näihin ongelmiin työryhmän ehdotuksessa on tuottajien mielestä löydetty hyviä ratkaisuja, kuten 40 §:ssä säädetty tuottajan rekisteröitymisen varmistaminen, 45 §:ssä säädetty tuottajavastuun suhde muiden toimijoiden järjestämään jätehuoltoon ja 113 §:ssä säädetty laiminlyöntimaksu.

35 § ja 39 § Tuottajan järjestämä vastaanotto ja siitä tiedottaminen; Tuotteen jakelijan vastaanottovelvollisuus

Työryhmä ehdottaa tuotteen jakelijan vastaanottovelvollisuuden ulottamista myös kotitaloudesta peräisin oleviin sähkö- ja elektroniikkalaitteisiin (39 § 2 momentti 2 k.) siten, että jakelijan olisi otettava ostajalta vastaan kotitaloudesta tuleva ja siihen rinnastettava, käytöstä poistettava laite, jonka tilalle otetaan uusi vastaava laite. Edelleen työryhmä ehdottaa, että kustannus- ja järjestämisvastuu jakelijan vastaanottamien käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetuksesta säädettäisiin tuottajalle. Tämä tarkoittaisi merkittävää tiukennusta verrattuna nykyiseen sääntelyyn ja kasvattaisi tuottajille jätehuollosta aiheutuvia kustannuksia kohtuuttomasti.

8.4.2010

Pykäläkohtaiset korjausehdotukset:**35 §**

SE-laitteiden tuottajat katsovat, että nykyisen oikeustilan muuttamiselle ei ole perusteita ja siksi säännösehdotus tuottajan kuljetusvastuusta tulisi poistaa (35 § 2 momentti).

39 §

Edelleen edellä mainituista syistä tuottajat katsovat, että tuotteen jakelijalle ei tulisi lisätä lakisääteistä sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanottovelvollisuutta. Mikäli vastaanottovelvollisuus jakelijalle kuitenkin säädetään, tulisi pykälää ainakin muuttaa seuraavasti niin, että jakelija vastaisi vastaanottamistaan sähkö- ja elektroniikkalaitteista tuottajan järjestämään vastaanottoaikaan luovuttamiseen asti:

2 momentti

2) kotitaloudesta peräisin olevat ja niihin rinnastettavat sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joiden tilalle ostetaan uusi vastaava laite; jakelija voi järjestää vastaanoton myös **[poisto: myyntipisteen läheisyydessä sijaitsevassa]** muussa paikassa siten, että SE-romun palauttaminen ei tule loppukäyttäjän kannalta vaikeammaksi ja että järjestelyt säilyvät maksuttomina loppukäyttäjälle.

4 momentti

[lisäys: Tuotteen jakelijan on toimitettava vastaanottamansa jätteenä käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet tuottajan järjestämään vastaanottoverkostoon. Tuotteen jakelija vastaa järjestämänsä vastaanoton kustannuksista siihen asti kunnes jätteenä käytöstä poistetut tuotteet on luovutettu tuottajan järjestämään vastaanottoaikaan.]

[poisto: Tuotteen jakelijan on koottava jätteenä käytöstä poistetut tuotteet kuljetuksen järjestämisen kannalta tarkoituksenmukaisiksi eriksi. Jakelija saa luovuttaa jätteenä käytöstä poistetut tuotteet vain tuottajan lukuun toimivalle kuljettajalle tai käsittelijälle.]

Perustelut:

Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanottovelvollisuuden ulottaminen jakelijoihin merkitsisi vastaanottoaikkojen lisääntymistä tuhansilla uusilla paikoilla, ja mikäli tuottajan olisi järjestettävä kuljetus näistä pisteistä, kasvaisivat kuljetuskilometrit ja kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset jopa kymmenkertaisiksi verrattuna nykyiseen. Tätä ei voitane millään pitää perusteltuna ottaen huomioon jätelain tavoitteet ja etenkin lakiehdotuksen 35 §:n 1 momentin säännös:

Tarvittavien vastaanottoaikkojen määrää alueittain arvioitaessa on otettava huomioon niihin luovutettavien jätteenä käytöstä poistettavien tuotteiden laji, laatu ja ennakoitu määrä

8.4.2010

sekä vastaanotosta ja kuljetuksesta aiheutuvat ympäristövaikutukset.

Kuljetuskilometrien moninkertaistuminen aiheuttaisi merkittäviä ympäristövaikutuksia mitä ei voida pitää oikeasuhtaisena tai perusteltuna jakelijan vastaanottovelvollisuuden kuluttajalle tuottamaan lisäarvoon nähden. Jakelijan vastaanottovelvollisuus – oletuksena, että jakelija ottaa vastaan käytöstä poistettuja tuotteita uuden tuotteen oston yhteydessä lukumääräisen vastaavuuden suhteessa – ei tosiasiallisesti juuri kasvattaisi kerätyn romun määrää. Edellinen on perusteltavissa sillä, että tuottajavastuun voimassaoloaikana kerätyn kokemuksen perusteella käytöstä poistettuja SE-laitteita palautetaan nykyiseen vastaanottoverkostoon lähes poikkeuksetta suurempia määriä kerralla eikä voitane pitää todennäköisenä, että kuluttaja uutta laitetta ostamaan lähtiessään ottaisi esimerkiksi vanhan jääkaapin mukaansa. Kerätyn romun määrää kasvattanee sen sijaan tehokkaasti työryhmän ehdottama uusi 45 §, jolla tuottajien oikeutta romuun parannetaan.

Mikäli jakelija kuitenkin ottaisi vastaan kuluttajilta käytöstä poistuvia laitteita ja olisi tuottajien yllä esitetyn ehdotuksen mukaisesti velvollinen toimittamaan vastaanottamansa laitteet tuottajan järjestämään vastaanottopaikkaan, kasvaisivat kuljetuskilometrit huomattavasti maltillisemmin. Tähän vaikuttaa mm. se, että jakelija pystyisi hyödyntämään vastaanotettujen laitteiden kuljettamisessa muutoinkin olemassa olevaa jätteenkuljetusta, joka jäteasemille suuntautuessaan tavoittaisi helposti yleensä jäteasemien läheisyydessä sijaitsevat SE-laitteiden vastaanottopisteet.

Sihteeristön luonnoksessa lain perusteluiksi SE-laitteiden vastaanottovelvollisuuden laajentamista jakelijoille on perusteltu sillä, että nykyisen Jätelain 18 h §:n 2 momentti ei ole taannut direktiivin tehokasta toimeenpanoa. Olettamus nykyisen vastaanottojärjestelmän puutteellisesta tehokkuudesta voidaan osoittaa virheelliseksi jo sillä perusteella, että tuottajat ovat keränneet vuonna 2009 noin 10 kiloa SE-romua per asukas kun nykylainsäädännön minimivaatimus on vain 4 kiloa. Nykylainsäädäntö edellyttää että kaikki kerättävissä oleva romu kerätään eikä kiellä tuottajajärjestelmien kanssa kilpailevia keräystapoja.

Edellä mainitun vuoksi tuottajayhteisöjen tiedot kerätyistä määristä eivät edes ole koko totuus, vaan kaikki keräysjärjestelmät yhteenlaskettuna Suomessa kerättiin viime vuonna arviolta jopa noin 13 kiloa SE-romua per asukas. Tuottajien vastaanottoverkostoon kertyvän romun määrän voitaneen työryhmän lakiehdotukseen sisältyvän jo edellä mainitun 45 §:n tavoitteen toteutuessa olettaa vieläkin siis kasvavan ilman, että tarvitaan vastaanottopaikkojen määrän lisäämistä. Tuottajat katsovatkin, että myös uudessa laissa tulisi kohtuuttomuuksien välttämiseksi hyödyntää täysimääräisesti WEEE-direktiivin (2002/96/EY) sallima joustovara, jonka mukaan vastaanotto voidaan toteuttaa myös muualla, jos se on loppukäyttäjälle maksutonta ja yhtä vaivatonta kuin myymälävastaanotto.

8.4.2010

Tuottajat tukevat lisäksi EK:n eriävissä mielipiteessään esittämää lausumaa siitä, että käytöstä poistettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanoton järjestäminen vaatii erityisosaamista eikä kaupoilla ole ongelmajätteiden varastoinnin ja vastaanoton vaatimaa tietotaitoa. Kuten EK esittää, korostuu ongelma erityisesti pienissä myymälöissä, joissa henkilökunnan määrä on rajallinen ja joiden tiloja ei ole suunniteltu ongelmajätteiden vastaanottoon ja välivarastointiin. Myös työsuojeluun, kuluttajaturvallisuuteen ja elintarvikehygieniaan liittyvät vaatimukset asettavat rajoituksia kaupalle. Laadukkainta, turvallisinta ja kustannustehokkainta niin ympäristön kuin kuluttajankin kannalta on antaa sähkö- ja elektroniikkaromun keräys ammattilaisten hoidettavaksi vastaanottopaikoissa, jotka on sitä varten suunniteltu ja jotka ovat kuluttajien näkökulmasta helposti saavutettavissa.

36 § Toimet uudelleenkäytön edistämiseksi

Työryhmä ehdottaa 36 §:ssä tuottajanvastuun piirissä olevien ehjien ja korjauskelpoisten käytöstä poistettujen tuotteiden pitämistä vastaanottopisteissä erillään uudelleenkäytön mahdollistamiseksi. Vaatimus voi eräissä tapauksissa osoittautua kohtuuttomaksi ottaen huomioon sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanottopaikkojen rajalliset resurssit.

Pykäläkohtainen korjausehdotus:

36 §

Tuottajan on järjestettävä jätteenä käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanotto siten, että ehjät tai korjauskelpoiset tuotteet ja niiden osat **[poisto: tarpeen] [lisäys: mahdollisuuksien]** mukaan pidetään erillään tai erotellaan ja etä muulla tavoin edistetään tuotteiden ja niiden osien uudelleenkäyttöä, **[lisäys: ottaen kuitenkin huomioon eroteltujen tuotteiden tai niiden osien kysyntä ja olemassa olevat markkinat]**.

Perustelut:

Sähkö- ja elektroniikkalaitteiden vastaanottopaikat eivät kaikissa tapauksissa ole niin hyvin miehitettyjä, että kaiken vastaanotetun romun latu ja uudelleenkäytettävyyden voitaisiin tarkistaa. Tuottajat katsovatkin, että muutenkin negatiivisen tai vain vähäisen arvon omaavien romujen vastaanoton kustannukset on minimoitava ja esittää, että vaatimus pitää romut erillään tulisi korkeintaan säätää mahdollisena sen mukaan kuin siihen on mahdollisuudet.

126 § Jätehuollon rekisterien ja tuottajarekisterin ylläpito

Työryhmän ehdotuksessa tuottajavastuun piiriin kuuluvan tuotteen jakelijalle ehdotetaan velvollisuutta varmistaa tuottajan kuulumisen tuottajarekisteriin (40 §). Kyseisestä viranomaisen ylläpitämästä tuottajarekisteristä säädetään työryhmän ehdotuksen 126 §:ssä, jossa ei kuitenkaan säädetä tarkemmin onko rekisteri julkinen ja selattavissa sähköisesti. Tuottajat katsovatkin, että vi-

8.4.2010

ranomaisen ylläpitämän rekisterin tulisi olla lakisääteisesti julkinen ja sähköisesti ylläpidettävä, jotta tuottaja voi helposti ja luotettavasti osoittaa tuottajarekisteriin kuulumisensa.

Pykäläkohtainen korjausehdotus:

126 §

[...]

3) Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ylläpitää **[lisäys: julkisesti saatavilla olevaa, ajantasaista]** tuottajarekisteriä, jossa on tiedot 84 §:ssä säädetyistä hakemuksista ja niistä tehdyistä päätöksistä sekä 88 §:ssä säädetyistä ilmoituksista. **[lisäys: Tuottajarekisteri on julkaistava myös sähköisesti.]**

5 luku Kunnan järjestämä jätehuolto

Lausuntopyynnössä lausunnonantajia pyydettiin erikseen ottamaan kantaa yhdyskuntajätteen kuljetuksen järjestämistapaan, josta työryhmän ehdotuksessa oli kaksi rinnakkaista vaihtoehtoa. Tuottajat katsovat että vaihtoehto 2 on joustavampi, sillä sopimuserusteinen jätteenkuljetus mahdollistaa kilpailuttamisen ja parhaan palvelun jätteen tuottajalle.

Kunnioittavasti,

Tuottajayhteisö
SELT Ry

Jukka-Pekka Joutsen
hallituksen puheenjohtaja

SELT ry on sähkö- ja elektroniikkaromun keräystä, kierrätystä ja uudelleenkäyttöä varten perustettu tuottajayhteisö, joka vastaa WEEE-direktiiviin kuuluvien laiteluokkien tuottajavastuusta (WEEE-luokat 1, 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10).